

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 18.6.2008
KOM(2008) 371 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

**Femte situationsrapport om økonomisk og social samhørighed
Vækst i regionerne, vækst i Europa**

(forelagt af Kommissionen)

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

**Femte situationsrapport om økonomisk og social samhørighed
Vækst i regionerne, vækst i Europa**

{SEK(2008) 2047 endelig}

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	4
2.	Samhørighedspolitik: Status for debatten	5
2.1.	Mål og prioriteringer	5
2.2.	Styring af samhørighedspolitikken	7
2.3.	De næste skridt.....	8
3.	Konvergens, vækst og økonomisk omstrukturering i regionerne i EU.....	8
3.1.	Fordelingen af europæiske højvækstsektorer i regionerne.....	9
3.1.1.	Konvergensregioner	9
3.1.2.	Overgangsregioner	10
3.1.3.	Regioner omfattet af målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse (RCE-regioner)	10
3.2.	Højvækstsektorenes bidrag til konvergens	11
3.3.	Uddannelse, færdigheder og vidensarbejdere	11
3.4.	Konklusioner	12

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Femte situationsrapport om økonomisk og social samhørighed Vækst i regionerne, vækst i Europa

1. INDLEDNING

Kommissionen iværksatte i september 2007 en offentlig høring om de udfordringer, som samhørighedspolitikken kommer til at stå over for i de kommende år, for at indsamle tanker og ideer om, hvordan denne politik bør tilrettelægges og styres, og hvilke områder der bør prioriteres.

Samhørighedspolitikken har retsgrundlag i EF-traktatens artikel 158, hvor det fastsættes, at Fællesskabet tilstræber at fremme en harmonisk udvikling, og at det derfor udvikler og fortsætter sin indsats for at styrke sin økonomiske og sociale samhørighed. I Lissabontraktaten, der for øjeblikket er under ratifikation, tilpasses teksten, som nu omhandler økonomisk, social og territorial samhørighed.

Høringen skal ses i en bredere sammenhæng med den igangværende revision af budgettet, som den også bidrager til. Foruden høringen er der andre vigtige tiltag som f.eks. det uformelle møde mellem ministrene med ansvar for regionaludvikling, der fandt sted på Azorerne den 23.-24. november 2007, konferencen på højt niveau, der blev afholdt af det slovenske formandskab i Maribor den 7.-8. april 2008, og udtalelserne om den fjerde samhørighedsrapport, som Europa-Parlamentet¹, Regionsudvalget² og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg³ har vedtaget.

Endnu en vigtig milepæl i 2008 bliver Kommissionens vedtagelse af en grønbog om territorial samhørighed, hvis hovedmål er at iværksætte en bred, offentlig høring om konsekvenserne af at indføre begrebet territorial samhørighed i traktaten, særlig for samhørighedspolitikken.

Kommissionen vil i 2008 også vedtage en meddelelse om den fornyede sociale dagsorden. Meddelelsen bygger på resultaterne af en bred, offentlig høring om EU's "sociale virkelighed" og skitserer, hvordan EU kan takle den ændrede sociale virkelighed, og ikke mindst hvordan EU's politikker kan udnyttes til at fremme muligheder, adgang og solidaritet.

Første del af nærværende rapport er et sammendrag af de bidrag, der blev modtaget i perioden september 2007 til februar 2008. Denne første fase i debatten gør det nemmere til at fastlægge de spørgsmål, der skal drøftes og nøje overvejes, og som Kommissionen også vil overveje nøje i forbindelse med budgetrevisionen.

Anden del af rapporten er en mere dybtgående analyse af de større tendenser i regionerne. Temaet for nærværende situationsrapport er EU's vækstsektorer, der – alt efter hvordan de klarer sig i regionerne – i meget høj grad kommer til at bestemme den økonomiske udvikling i regionerne i de kommende år.

¹ A6-9999/2008 [REF], vedtaget den 21. februar 2008.

² COTER IV-011 [REF], vedtaget den 29. november 2007.

³ ECO/209 [REF], vedtaget den 13. december 2007.

2. SAMHØRIGHEDSPOLITIK: STATUS FOR DEBATTEN

Kommissionen har modtaget over hundrede bidrag⁴, hovedsageligt fra de berørte parter, der er tættest på forvaltningen af samhørighedspolitikken, og som repræsenterer over halvdelen af medlemsstaterne (med næsten 80 % af EU's samlede befolkning), et stort antal regionale myndigheder, et flertal af sammenslutningerne af regionale og lokale myndigheder, erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter, civilsamfundsorganisationer, læreanstalter og forskningsinstitutioner samt en række borgere.

De fleste af svarene, særligt regeringernes, er ikke udtryk for den endelige holdning. Det er normalt i betragtning af, at debatten og den videre drøftelse af EU's budgetrevision endnu er på et tidligt stade.

Gennem den offentlige høring er det blevet bekræftet, at der fortsat er en markant interesse for samhørighedspolitik. De første generelle konklusioner, der kan drages af drøftelsen, er, at de berørte parter anerkender betydningen af samhørighedspolitikken i opbygningen af Den Europæiske Union og støtter videreførelsen af denne politik. Ethvert forsøg på at føre samhørighedspolitikken tilbage til medlemsstaterne afvises næsten enstemmigt.

Mange bidragsydere bekræfter, at samhørighedspolitikken styrer og beforder vækst i hele EU, fremmer investeringer, der ellers ikke ville være foretaget, styrker konkurrenceevnen i de mest sårbare regioner, øger social fremgang og solidaritet, forbedrer den fysiske, sociale og menneskelige kapital som drivkraft for vækst, innovationspotentiale, administrativ kapacitet og modernisering af forvaltningerne, tilskynder til flerårig strategi- og finansforvaltning, fremmer overførsel af knowhow og eksempler på bedste praksis mellem regionerne og medlemsstaterne og skaber et grundlag for evaluering og overvågning. Tilsvarende værdsætter de fleste bidragsydere den partnerskabskultur, som politikken tilskynder til. Høringen bekræfter, ligesom resultaterne af en nylig Eurobarometerundersøgelse⁵, at samhørighedspolitikken spiller en vigtig rolle ved at øge EU's synlighed over for EU-borgerne.

2.1. Mål og prioriteringer

Alle bidragsydere er enige om, at det vigtigste mål med samhørighedspolitik er at mindske de økonomiske og sociale forskelle mellem europæiske regioner, der befinder sig på forskellige udviklingsstadier. Regioner, der halter bagefter, skal fortsat være i fokus i politikken. Alligevel fremfører størstedelen af bidragsyderne – og Europa-Parlamentet – at politikken bør omfatte hele EU's område i betragtning af, at samhørighedspolitik ikke blot er en simpel solidaritetsmekanisme, men også har til formål at fremme de europæiske regioners eget udviklingspotentiale.

Langt størstedelen af de berørte parter erkender, at territorielt samarbejde er en væsentlig del af samhørighedspolitikken, og sætter pris på, at det nu er et selvstændigt mål. De understreger, at territorielt samarbejde er et af de bedste eksempler på denne politikks merværdi og derfor bør styrkes.

I den fjerde rapport om samhørighedspolitikken blev der kortlagt en række udfordringer, som regionerne og medlemsstaterne i stigende grad kommer til at stå over for: globalisering,

⁴ Se http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/4thcohesionforum/all_contrib_da.cfm?nmenu=6

⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_234_en.pdf

demografiske ændringer og sociale spændinger, klimaændringer og øgede energipriser. Der er almindelig enighed om, at samhørighedspolitik også bør tage sådanne udfordringer op, men de fleste bidragsydere peger på, at samhørighedspolitik ikke kan være det eneste instrument, ikke engang det mest omfattende. Nogle mener, at disse udfordringer allerede takles gennem Lissabon- og Göteborgsdagsordenerne. Andre minder om, at taklingen af disse udfordringer ikke bør overskygge hovedmålene for samhørighedspolitikken som nedfældet i traktaten.

Nogle bidragsydere opfordrer indtrængende Kommissionen til at supplere BNP pr. capita målt i købekraftstandarder med andre foranstaltninger til forbedring af velfærd og levestandard.

Med hensyn til samhørighedspolitikken indhold synes der nu at opstå konsensus om følgende tværgående temaer:

- Konkurrenceevne er kernen i samhørighedspolitikken. Der er klar opbakning til behovet for at "øremærke" en væsentlig del af de finansielle ressourcer til nøgleinvesteringerne i den fornyede dagsorden for vækst og beskæftigelse. De vigtigste områder, hvor investeringerne bør koncentrerer, anses for især at være forskning, innovation og opgradering af færdigheder for at fremme videnssamfundet, udvikling af menneskelig kapital gennem uddannelse og erhvervsuddannelse, tilpasningsevne, støtte til erhvervsaktiviteter (særlig små og mellemstore virksomheder), styrkelse af den institutionelle kapacitet og udvikling af en iværksætterkultur.
- Aktiv arbejdsmarkedspolitik er også kernen i de foranstaltninger, der foreslås gennemført for at sætte skub i beskæftigelsen, styrke den sociale samhørighed og mindske risikoen for fattigdom. Et stort antal deltagere mener, at samhørighedspolitikken bør bidrage til EU's sociale dimension ved at forbedre beskæftigelsesudsigterne for de mest sårbare grupper såsom unge, ældre, handicappede, immigranter og mindretalsgrupper.

Arbejdsmarkedets parter, erhvervslivet og civilsamfundsorganisationerne understreger, at sociale organisationer spiller en stor rolle ved at skabe kvalitetsjob, fremme innovation, bidrage til udviklingen af landdistrikter og yde en række tjenester af interesse for almenheden. De peger også på, at opbygning af kapacitet kan medvirke til at håndhæve principperne om god forvaltningsskik og godt partnerskab. Endelig fremfører visse stemmer fra civilsamfundet, at samhørighedspolitik bør støtte grupper, der finder det særligt vanskeligt at komme ind på arbejdsmarkedet.

- Det tredje tværgående tema er bæredygtig udvikling. Mange bidragsydere mener, at man i samhørighedspolitikken bør lægge større vægt på virkeliggørelsen af Göteborgsdagsordenens målsætninger. Især kunne politikken bidrage til at nedbringe drivhusgasemissionerne ved hjælp af en imødegåelsespolitik, der sigter mod at forbedre energieffektiviteten og fremme udviklingen af vedvarende energikilder.

Ud over ovennævnte temaer blev der udvist betydelig interesse for en række andre spørgsmål.

Der er almindelig tilfredshed med, at territorial samhørighed er kommet med i Lissabontraktaten. Nogle bidragsydere opfordrer imidlertid indtrængende Kommissionen til at udarbejde en definition af territorial samhørighed og indikatorer for, hvordan dette begreb

skal forstås. Samtidig mener flere nationale regeringer, at territorial samhørighed allerede er en integreret del af samhørighedspolitik, og at samhørighedens økonomiske, sociale og territoriale dimensioner ikke kan adskilles.

Territorial samhørighed betragtes navnlig af regionale og lokale aktører som en mulighed for at styrke de regionale og lokale myndigheders og andre aktørers rolle i gennemførelsen af politikken. Flere bidragsydere understreger, at byområder og den indbyrdes afhængighed, der er mellem dem og landområderne, er en vigtig dimension af den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed. Byerne opfattes ofte som steder, der er kendetegnet ved betydelig social udstødelse, fattigdom og uafbalanceret udvikling. Eksisterende mekanismer, der virker til fordel for bestemte områder, f.eks. de yderste regioner eller de tyndt befolkede områder nordpå, drages ikke i tvivl.

Mange er også overbevist om, at begrebet territorial samhørighed vil bidrage til, at der i højere grad integreres en territorial dimension i udformningen og gennemførelsen af EU's sektorpolitikker.

Det ser ud til, at der er ved at blive skabt konsensus om større fleksibilitet i det territoriale samarbejde, således at regionerne kan samarbejde med andre regioner end naboregionerne eller regioner, der ligger i det samme geografiske område. Samarbejde med regioner og lande, der støder op til EU, anses også for at være vigtigt.

2.2. Styring af samhørighedspolitikken

Reformen af samhørighedspolitikken mod en mere strategisk tilgang støttes af et flertal af bidragsyderne.

Mange nævner, at gennemførelsen af programmet kun lige er begyndt, og at der ikke kan foretages en omfattende vurdering, før resultaterne af evalueringerne foreligger.

Alligevel ønsker et betydeligt flertal af de berørte parter, at der gøres yderligere rede for fordelingen af ansvaret mellem de forskellige institutionelle niveauer (Kommissionen, medlemsstater, regioner og andre aktører). Mange berørte parter, især på regionalt og lokalt plan, så gerne en yderligere decentralisering af ansvaret. De understregede også, at det er vigtigt, især hvad Den Europæiske Socialfond (ESF) angår, at resultaterne kan mærkes på lokalt plan. Lignende erklæringer blev fremsat af erhvervslivets organisationer, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne. Disse parter vil også have en mere rummelig definition af partnerskabsprincippet.

Forenkling er et andet krav, der går igen i et flertal af bidragene. Mange bidragsydere gav udtryk for betænkeligheder ved det nyindførte princip om "ét program-én fond", der ikke nødvendigvis gør det lettere at gennemføre politikken.

Der er mange klager over bureaukratiet og revisionskravene i forbindelse med gennemførelsen af politikken. Disse problemer opfattes som demoraliserende for mange potentielle støttemodtagere og er en hæmsko for gennemførelsen af vigtige projekter på lokalt plan. Kommissionen opfordres til at forenkles de eksisterende procedurer for i hvert fald de mindre programmer.

Et anden hyppigt nævnt spørgsmål vedrører koordineringen mellem EFRU, ESF og Samhørighedsfonden. Nogle bidragsydere opfordrer til, at de integreres i en enkelt fond for at skabe en mere sammenhængende strategisk udvikling.

Meningerne er delte med hensyn til muligheden for at bruge samhørighedspolitikken som et instrument til øjeblikkeligt at kunne reagere på asymmetriske chok eller store kriser fremkaldt af omstruktureringer. Mens nogle går ind for større fleksibilitet, peger andre på, at samhørighedspolitikken først og fremmest er en strukturpolitik, der kendetegnes ved sit mellem- og langsigtede perspektiv.

I en række bidrag fremsættes der et stærkt ønske om yderligere undersøgelse af muligheden for at bruge andre finansieringsmetoder end tilskud, f.eks. banklån, mikrokreditter, risikokapitalinstrumenter eller offentlig-private partnerskabsinstrumenter.

Et sidste – vigtigt – emne, der kom frem under høringen, vedrører koordineringen mellem samhørighedspolitik, andre EF-politikker og nationale politikker. Mange bidragsydere mener, at Fællesskabet i sine sektorpolitikker bør tage større hensyn til de regionale aspekter. Derudover mener mange berørte parter, at det er vigtigt at udforme sammenhængende, integrerede tiltag, særlig mellem samhørighedspolitik og landdistriktudvikling.

Det betragtes ligeledes som afgørende vigtigt, at der koordineres med national politik. Visse berørte parter synes for eksempel, at additionalitetsprincippet bør styrkes. Desuden mener visse dele af erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter, at drivkraften for samhørighedspolitikken bør være de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse og de nationale reformprogrammer.

2.3. De næste skridt

Debatten om samhørighedspolitikken fremtid er kun lige startet og vil fortsætte i de kommende år. Blandt de mange betydningsfulde begivenheder, der kommer til at markere debatten, er det værd at nævne den igangværende offentlige høring om budgetrevisionen, den offentlige høring om grønbogen om territorial samhørighed, som Kommissionen udsender i efteråret 2008, og de arrangementer på ministerplan og på højtstående plan, der afholdes under de forskellige formandskaber.

Kommissionen aflægger beretning om, hvor langt man er nået i overvejelserne, i den sjette statusrapport om økonomisk og social samhørighed i foråret 2009.

Kommissionen fremlægger senere i år sin rapport om budgetrevisionen for 2008-2009 og vil angive sin overordnede vision for, hvordan EU's fremtidige udgiftsprioriteringer bør struktureres, og i hvilken retning de bør orienteres.

3. KONVERGENS, VÆKST OG ØKONOMISK OMSTRUKTURERING I REGIONERNE I EU

Konvergenen mellem de europæiske regioner er vedblevet med at være stærk i de senere år og har ført til en markant mindskelse af forskellene, hvad angår BNP pr. capita, erhvervsfrekvensen og især arbejdsløshedsprocenten. Denne tendens bæres hovedsageligt af forbedringer i de mindst velstående regioner (jf. figur 1).

I forbindelse med nedenstående analyse blev regionerne inddelt i tre kategorier: konvergensregioner, overgangsregioner⁶ og regioner omfattet af målet regional

⁶ Gruppen af overgangsregioner omfatter optrappings- og nedtrappingsregionerne, da begge typer modtager overgangsstøtte.

konkurrenceevne og beskæftigelse (RCE-regioner), hver med sin egen klare socioøkonomiske profil.

Konvergensregionerne har stadig et betydeligt lavere BNP pr. capita, nemlig 58 % af EU-gennemsnittet, mens overgangsregionerne nærmer sig EU-gennemsnittet. I perioden 2000-2005 mindskede begge grupper af regioner forskellen i forhold til EU-gennemsnittet med ca. 5 procentpoint (jf. tabel 1 og databladet om BNP).

Erhvervsfrekvensen er lav (58 %) i konvergensregionerne sammenlignet med RCE-regionerne (68 %). Siden 2000 har konvergensregionerne ikke kunnet mindske denne forskel. Overgangsregionerne har imidlertid mindsket forskellen og har nu en erhvervsfrekvens på 63 %, men ligger stadig langt under RCE-regionerne (jf. tabel 1). Arbejdsløsheden er stadig 4 procentpoint højere i konvergensregionerne end i RCE-regionerne, men forskellen var næsten dobbelt så stor i 2000.

3.1. Fordelingen af europæiske højvækstsektorer i regionerne

I dette afsnit gennemgås regionsøkonomiernes sektorielle struktur, idet der fokuseres på EU's vækstsektorer (jf. bilaget). Der analyseres tre vækstsektorer på regionalt plan: 1) finansielle tjenesteydelser og forretningstjenester, 2) handel, transport og kommunikation samt 3) bygge- og anlægssektoren. Vækstsektoren højteknologisk og mellemhøjteknologisk fremstillingsindustri er en del af industrisektoren og er vanskelig at identificere på regionalt plan.

De tre typer regioner er forskellige for så vidt angår økonomisk struktur, væksttendenser og produktivitet. For eksempel er produktiviteten i konvergensregionerne kun halvt så stor eller mindre end i RCE-regionerne (jf. tabel 3), og beskæftigelsen faldt i konvergensregionerne, men steg i de andre to typer regioner.

3.1.1. Konvergensregioner

De tre vækstsektorer er ikke så store i konvergensregionerne, hvor de kun tegner sig for 40 % af beskæftigelsen sammenlignet med 50 % i de andre regioner. **Finansielle tjenesteydelser og forretningstjenester** udgør en særlig lav andel. I denne sektor stiger bruttoværditilvæksten (BVT) og især beskæftigelsen dog meget hurtigere end i de andre sektorer. Inden for **handel, transport og kommunikation** er der også set en stor stigning i både beskæftigelse og BVT, mens vækstraten i **bygge- og anlægssektoren** svarer til EU-gennemsnittet.

Industrisektoren har et større omfang i konvergensregionerne end i de andre regioner og kunne notere den højeste BVT-vækstrate. Beskæftigelsen i industrien faldt, men ikke så meget som i de andre regioner. Beskæftigelsen inden for højteknologisk og mellemhøjteknologisk fremstillingsindustri steg dog med 1 % mellem 2000 og 2005.

Landbruget er fortsat en vigtig sektor i konvergensregionerne og tegner sig for over 15 % af beskæftigelsen, dvs. fem gange mere end i RCE-regionerne. Det skal ses på baggrund af faldende beskæftigelse, men samtidig øget produktivitet i denne sektor⁷.

⁷ Jf. Kommissionens meddelelse "Beskæftigelse i landdistrikterne" (SEK(2006) 1772).

Det betyder, at den samlede beskæftigelse trods væsentlige stigninger i vækstsektorerne faldt i konvergensregionerne.

3.1.2. *Overgangsregioner*

Overgangsregionerne har den samme andel af beskæftigelse og BVT i de tre vækstsektorer som RCE-regionerne, men de **finansielle tjenesteydelser og forretningstjenesterne** udgør en langt mindre andel. Med en årlig vækstrate på 4 % er denne sektor vokset hurtigere end nogen anden, men forskellen er stadig stor.

De to andre vækstsektorer, **handel, transport og kommunikation** og **bygge- og anlægssektoren**, voksede også mere end gennemsnittet. I overgangsregionerne udgør især bygge- og anlægssektoren en meget større andel end i de andre regioner. Det kan delvis forklares ved den kraftige økonomiske vækst, stigende indtægter og det stadige behov for at opgradere dele af den fysiske infrastruktur. I nogle regioner skyldes væksten i bygge- og anlægssektoren også delvis efterspørgslen efter ferieboliger og turistovernatningsfaciliteter. Denne stærkt konjunkturprægede sektor gør dog regionernes økonomi sårbar.

Industrisektoren udgør en mindre andel i overgangsregionerne end i de to andre typer regioner.

3.1.3. *Regioner omfattet af målet regional konkurrenceevne og beskæftigelse (RCE-regioner)*

I RCE-regionerne havde sektoren for **finansielle tjenesteydelser og forretningstjenester** den største vækst i beskæftigelse og BVT, hvilket viser en stigende specialisering. De to andre vækstsektorer har en lavere BVT og beskæftigelse end de to andre regioner og har haft en vækstrate, der ligger tæt på EU-gennemsnittet.

Industrisektoren i RCE-regionerne har en BVT-andel, der ligner konvergensregionernes, men beskæftigelsen i denne sektor er betydeligt lavere i RCE-regionerne, hvilket er en afspejling af, at denne sektor har haft held til at skifte over til aktiviteter med en højere værditilvækst. Beskæftigelsen er faldet i denne sektor og i den højteknologiske og mellemhøjteknologiske fremstillingsindustri.

Udgifterne til forskning og udvikling (FoU) som en andel af BNP er næsten tre gange højere i RCE-regionerne end i konvergensregionerne. Konkurrencen om innovation er imidlertid blevet global, og EU skal derfor konkurrere på verdensplan. RCE-regionerne bruger 2,1 % af deres BNP på FoU, men USA bruger 2,5 %. Endvidere er andelen af BNP, der bruges på FoU i de amerikanske stater, der er mest aktive inden for FoU og tilsammen repræsenterer 10 % af befolkningen, en fjerdedel højere end i tilsvarende regioner i EU.

RCE-regionerne udgør den største af de tre grupper og er derfor også mere forskelligartede. Den økonomiske struktur varierer betydeligt. Nogle har specialiseret sig i finansielle tjenesteydelser og forretningstjenester, f.eks. Luxembourg og Île-de-France med mindst 40 % af BVT i denne sektor. Andre regioner er dybt afhængige af handel, transport og kommunikation, f.eks. Tyrol, Prag og Balearerne med mindst 30 % af BVT i denne sektor. De økonomiske resultater varierer

ligeledes. I perioden 2000-2005 var der et fald i beskæftigelsen i 17 RCE-regioner, og 22 RCE-regioner oplevede en vækstrate i BNP på under 0,5 %.

3.2. Højvækstsektorernes bidrag til konvergens

Ovenstående analyse viser, at vækstsektorerne har bidraget væsentligt til konvergens i både konvergens- og overgangsregionerne, men mønstret varierer.

I konvergensregionerne har de tre vækstsektorer bidraget til betydelig jobskabelse, men ikke nok til at opveje det store beskæftigelsestab i landbruget. BVT-væksten var også betragtelig i vækstsektorerne, særlig inden for finansielle tjenesteydelser og forretningstjenester og inden for handel, transport og kommunikation.

BVT-væksten var imidlertid højere i industrisektoren, hvilket betyder en stor og stigende andel i denne sektor. Sammen med en stor beskæftigelsesandel kan denne tendens udgøre en risiko, da flere industrigrene har været i tilbagegang på EU-plan (jf. figur 2). I industrisektoren er beskæftigelsesandelen i den højteknologiske og mellemhøjteknologiske fremstillingsindustri, hvor EU har den stærkeste konkurrencefordel, på kun 24 % i konvergensregionerne sammenlignet med næsten 40 % i RCE-regionerne. Siden 2000 har konvergensregionerne kun mindsket denne forskel med 1 procentpoint.

Nationale data viser, at BVT i de fleste medlemsstater vokser hurtigere i den højteknologiske og mellemhøjteknologiske fremstillingsindustri end i andre fremstillingssektorer. Alligevel har den højteknologiske og mellemhøjteknologiske fremstillingsindustri stadig kun en lille andel af BVT i visse lande, navnlig Rumænien, Bulgarien, de baltiske lande, Grækenland og Portugal. Denne kendsgerning og den lave produktivitet i denne sektor gør dem sårbare over for øget global konkurrence.

Overgangsregionerne er hurtigt ved at indhente RCE-regionerne takket være de solide resultater i de tre vækstsektorer og i den højteknologiske og mellemhøjteknologiske fremstillingsindustri. Som følge heraf ligner overgangsregionernes økonomiske struktur stadig mere RCE-regionernes.

3.3. Uddannelse, færdigheder og vidensarbejdere

Færdigheder og kvalifikationer er afgørende for den enkeltes indtægt og beskæftigelsesegnethed og en væsentlig faktor i arbejdsproduktiviteten. De viser også, hvor langt de regionale økonomier er kommet i retning af en mere intensiv udnyttelse af viden. Alligevel investerer EU kun 1,2 % af BNP i videregående uddannelser, mens USA investerer næsten 2,9 %.

Andelen af højtuddannede i alderen 25-64 år er betydeligt lavere i konvergensregionerne end i RCE-regionerne, nemlig hhv. 17 % og 25 %. Andelen er ikke desto mindre øget ligeligt fra 2000 til 2006 med en lidt større stigning i overgangsregionerne, som nu næsten har nået samme andel som RCE-regionerne.

Andelen af menneskelige ressourcer inden for videnskab og teknologi⁸ i konvergensregionerne halter også bagefter RCE-regionernes med hhv. 12 % og 17 %. Men konvergensregionerne har siden 2000 kunnet mindske forskellen med 1 procentpoint. Udnyttelsen af menneskelige ressourcer inden for videnskab og teknologi er særlig høj inden for vidensintensive tjenesteydelser såsom sundhed og uddannelse og højteknologisk og mellemhøjteknologisk fremstillingsindustri.

Den samlede andel i konvergensregionerne i 2006 var stadig 10 procentpoint lavere end i RCE-regionerne. Væksten i andelen af vidensarbejdere er ikke desto mindre stor og steg med 3,4 procentpoint mellem 2000 og 2006, og stigningen var ens i konvergens- og RCE-regionerne.

Andelen af vidensarbejdere⁹ er særlig høj i hovedstadsregionerne og andre storbyregioner, hvor der ligger store hovedkvarterer og specialvirksomheder. Andelen af vidensarbejdere er lav i Portugal, Spanien, Grækenland og Bulgarien, selv i hovedstadsregionen. Andelen er navnlig øget i mange regioner i Spanien, Frankrig, Grækenland, Østrig og Slovenien, hvilket viser, at storbyregionerne ikke har eneret på at gå over til vidensøkonomien.

3.4. Konklusioner

Denne korte analyse har vist, at europæiske vækstsektorer i vidt omfang har bidraget til konvergens. Der er imidlertid stadig store forskelle mellem de tre regionsgruppers økonomiske struktur, og mønstret for indhentning er forskellig mellem konvergens- og overgangsregionerne. Det har flere konsekvenser for den politik, der skal føres.

Indsatsen for at fremhjelpe højvækstsektorerne i Europa, dvs. dem med en beskæftigelsesstigning eller BVT-vækst over gennemsnittet, synes at være berettiget. Ikke blot er disse sektorer dem, hvor den europæiske økonomi har de mest åbenlyse muligheder for global vækst, men de kan også være en betydelig drivkraft for EU's konvergensproces.

Desuden viser analysen, at konvergensregionerne gennemgår en stor økonomisk omstrukturering. Der er skabt et væsentligt antal arbejdspladser i servicesektoren, mens landbruget skiller sig af med stadig flere beskæftigede. BVT-væksten er høj, især i industri- og servicesektoren, og produktivitetsvæksten er tre gange højere end i RCE-regionerne. En sådan omstrukturering kræver en målrettet politisk indsats.

Konvergensregionerne bør gøre det lettere for arbejdskraften at skifte til servicefagene, især til brancher, som ikke kræver et højt uddannelsesniveau, og fortsætte med at modernisere landbrugssektoren. Da industri er og altid vil være en vigtig sektor i konvergensregionerne, bør politikken gå ud på at gøre det lettere gradvis at omlægge industrien til aktiviteter, der kræver høj produktivitet, og til aktiviteter med en høj værditilvækst for at undgå specialisering i de industrisektorer, der er hårdest ramt af den internationale konkurrence og har ringe udsigter til vækst.

Konvergensregionerne bør ligeledes tilstræbe at forbedre arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, da omlægningen til aktiviteter, der medfører en høj

⁸ Jf. definitionen i SEK(2008) [...].

⁹ Idem.

værditilvækst, vil øge efterspørgslen efter velkvalificeret arbejdskraft. Det får også indflydelse på hastigheden, hvormed regionerne begynder at tage nye teknologier til sig, og vil bidrage til at mindske produktivitsforskellene.

Endelig giver den høje produktivitet i RCE-regionerne dem en fordel, ikke blot i Europa, men i hele verden. Den høje produktivitet skyldes delvis de store investeringer i FoU, som er meget højere end i konvergensregionerne. For at bevare de globale fordele skal disse regioner dog kunne konkurrere med andre verdenskonkurrenter, som investerer endnu mere i FoU og videregående uddannelse. Det understreger med al tydelighed fordelene ved at orientere samhørighedspolitikken i RCE-regionerne mod flere investeringer i innovation og menneskelig kapital.